

De Europese innovatie-achterstand

Auteur(s):

Groot, J.H., de,
Kets, W.

De eerste auteur is verbonden aan de afdeling Ruimtelijke Economie van de Vrije Universiteit in Amsterdam. De tweede auteur is verbonden aan de afdeling Internationale Economische Analyse van het Centraal Planbureau te Den Haag. De auteurs danken collega's voor nuttig commentaar. hgroot@feweb.vu.nl

Verschenen in:

ESB, 87e jaargang, nr. 4371, pagina 587, 9 augustus 2002

Rubriek:

Uit de vakliteratuur

Trefwoord(en):

innovatie

Met de opkomst van de endogene groeitheorie is hernieuwde aandacht ontstaan voor de effecten van institutionele vormgeving op economische groei. Een recente studie over de relatie tussen innovatief vermogen en arbeidsmarktinstituties is van de hand van Gilles Saint-Paul¹. Zijn analyse start vanuit de observatie dat Amerika zich concentreert op technologisch hoogwaardige innovaties, terwijl Europa zich richt op innovaties in gevestigde stabiele sectoren. Aansprekende voorbeelden zijn de it-producenten in het technologisch hoogwaardige Silicon Valley in de vs versus de 'saai' Franse bandenfabrikant Michelin. Om dit opvallende verschil in concentratie van innovatieve activiteit te verklaren, doet Saint-Paul een beroep op verschillen in ontslagkosten.

Het door Saint-Paul ontwikkelde model is in essentie eenvoudig. Hij onderscheidt twee regio's, de vs en Europa. Het verschil tussen deze regio's is dat de vs relatief lage ontslagkosten heeft. Daarnaast onderscheidt Saint-Paul twee typen innovaties in de levenscyclus van producten. Productie vindt plaats in de regio waar de innovatie heeft plaatsgevonden. Het eerste type (primaire) innovatie leidt tot de introductie van nieuwe 'high-tech' producten, terwijl het tweede type (secundaire) innovatie leidt tot verdere verbeteringen van deze producten. Ten gevolge van een secundaire innovatie wordt de oorspronkelijke producent van het goed uit de markt gedrukt. Beide typen goederen kunnen van de markt verdwijnen door uitvallende marktvraag. Nieuwe goederen kunnen bovendien verdwijnen door secundaire innovaties. Gegeven het bestaan van ontslagkosten bij het uit productie nemen van een goed, zijn de kosten van het van de markt verdwijnen relatief hoog in Europa. De verwachte opbrengst van technologisch hoogwaardige primaire innovaties is daardoor relatief laag. Hierdoor is het voor Europa aantrekkelijk zich te specialiseren in secundaire innovaties, terwijl de vs een comparatief voordeel hebben in technologisch hoogwaardige innovaties. Daarmee is een potentiële verklaring gevonden voor de verschillen in geobserveerde specialisatiepatronen in innovaties tussen de vs en Europa.

Een interessante vraag is of dit specialisatiepatroon ongunstig is voor Europa. Is het, met andere woorden, slecht dat de risicovolle innovaties in Amerika plaatsvinden en de 'saai' doorbraken in Europa worden bewerkstelligd? Saint-Paul toont aan dat op wereldschaal de hoge ontslagkosten ongunstig uitpakken voor de welvaart. Hoe dit welvaartsverlies wordt verdeeld, is niet op voorhand duidelijk. Het model is feitelijk ook te eenvoudig om deze complexe vraag adequaat te beantwoorden. Wat zijn bijvoorbeeld de alternatieven voor investeringen in de hoogwaardige risicovolle activiteit? Wat zijn de baten van de relatief hoge ontslagkosten? Tot op zekere hoogte kan de stelling verdedigd worden dat hoge ontslagkosten de uitkomst zijn van een keuze voor een sociaal beleid dat is gericht op stabiele arbeidsrelaties. Dit kan bijvoorbeeld positieve effecten hebben in de vorm van verhoogde prikkels om te investeren in specifiek menselijk kapitaal. Anderzijds kunnen er belangrijke positieve externe effecten verbonden zijn aan technologisch hoogwaardige innovaties, zoals de Europese regeringsleiders benadrukten bij de politieke top van Lissabon in 2000. In dat geval pakken hoge ontslagkosten en daarmee samenhangend beperkt innovatief vermogen nadelig uit. Al met al is het dus op voorhand niet duidelijk hoe groot dit verschil tussen Europa en de vs is in termen van productiviteit en groei.

Relevant is daarom de empirie. Op dit punt komt het artikel van Saint-Paul helaas niet verder dan het bespreken van een aantal aansprekende gestileerde feiten. Ook in de verdere literatuur is de empirische kennis over de relatie tussen arbeidsmarktinstituties, innovaties en economische groei schaars. Laat staan dat de empirische literatuur ons in staat stelt het belang van arbeidsmarktinstituties af te wegen tegen het belang van andere relevante factoren voor het verklaren van innovatief presteren zoals de beschikbaarheid van durfkapitaal en menselijk kapitaal. Daardoor is het geven van bevredigende antwoorden op de hierboven gestelde vragen vooralsnog lastig.

Het belang van dit artikel ligt dus vooral in het benadrukken van het feit dat de keuze voor een bepaalde vorm van arbeidsmarktbeleid vergaande consequenties kan hebben die de arbeidsmarkt overstijgen. Het artikel geeft daarmee een beter inzicht in de complexe interacties tussen arbeidsmarktinstituties, innovatief vermogen en economische groei. Het biedt een theoretisch plausibele verklaring voor het gebrek aan technologisch hoogwaardige en risicovolle innovatieve activiteit in Europa. Of we ons daar zorgen over moeten maken is - los van de empirische relevantie - een open vraag.

Beleidsmatig interessant is het potentieel verrijkende belang van flexibilisering van arbeidsmarktinstituties. Zonder flexibilisering zullen bedrijven blijven vragen om subsidies en overheidsinterventies om het gebrek aan flexibiliteit indien nodig te compenseren. Het is in Saint-Paul's visie het noodzakelijke steuntje in de rug van bedrijven om tegen de klippen van de arbeidsmarktinstituties op te kunnen roeien

---

1 G. Saint-Paul, Employment protection, international specialization, and innovation, *European Economic Review*, jrg. 46, 2002, blz. 375 - 395.

Copyright © 2002 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)